

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

NGUYỄN CHÍ CHUNG

**CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ
PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở TỈNH SƠN LA**

**TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ
NGÀNH: QUẢN LÝ KINH TẾ**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Vĩnh Thanh

HÀ NỘI - 2026

Công trình được hoàn thành tại
Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Vĩnh Thanh

Phản biện 1:

.....

Phản biện 2:

.....

Phản biện 3:

.....

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Học viện
họp tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Vào hồi giờ..... ngày..... tháng..... năm 20...

Có thể tìm hiểu luận án tại Thư viện Quốc gia và
Thư viện Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc thiểu số (DTTS) vừa là mục tiêu nhân văn, vừa là yêu cầu chiến lược trong quản lý phát triển bền vững, bảo đảm công bằng xã hội và ổn định chính trị quốc gia. Trong bối cảnh Việt Nam hội nhập sâu vào nền kinh tế thế giới, công tác quản lý kinh tế cần thúc đẩy tăng trưởng đi đôi với phân bổ nguồn lực hiệu quả, đặc biệt tại những vùng còn nhiều rào cản phát triển như khu vực DTTS và miền núi.

Nhiều nghiên cứu trong và ngoài nước đã đề cập chính sách dân tộc, song phần lớn dừng ở tầm vĩ mô hoặc phân tích đơn lẻ từng chương trình. Chưa có nhiều công trình tiếp cận hệ thống để lý giải hiệu quả quản trị chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế của DTTS trong điều kiện nguồn lực hạn chế, cũng như đánh giá mức độ thích ứng của cộng đồng thụ hưởng. Các công trình của Nguyễn Quốc Sửu, Ngô Văn Nhân; Nguyễn Phú Minh; World Bank tuy đã chỉ ra sự cần thiết hoàn thiện chính sách, nhưng còn thiếu khung phân tích nhất quán về mối quan hệ giữa thiết kế chính sách, năng lực thể chế địa phương và phản ứng của đối tượng thụ hưởng.

Thực tiễn ở Sơn La cho thấy, dù đã triển khai nhiều chính sách theo các chương trình quốc gia như Chương trình Mục tiêu quốc gia 1719/QĐ-TTg (2021-2030) và Nghị quyết 16-NQ/TU của tỉnh, kết quả thực hiện vẫn phân tán, hiệu quả chưa tương xứng với nguồn lực. Khoảng cách giữa thiết kế và năng lực thực thi chính sách trở thành vấn đề cốt lõi của quản lý kinh tế công tại địa phương. Do đó, việc nghiên cứu sâu về mô hình tổ chức, cách thức vận hành và mức độ thích ứng của các chính sách hỗ trợ phát

triển kinh tế cho đồng bào DTTS ở Sơn La vừa có ý nghĩa thực tiễn, vừa bổ sung khoảng trống lý luận trong khoa học quản lý kinh tế và quản trị phát triển vùng đặc thù.

Từ các phân tích trên có thể khẳng định, nghiên cứu một cách có hệ thống chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế cho đồng bào DTTS ở Sơn La là yêu cầu cấp thiết cả về lý luận lẫn thực tiễn. Đề tài sẽ cung cấp cơ sở khoa học cho việc hoàn thiện thiết kế, tổ chức và đánh giá chính sách công ở các địa phương có đặc thù tương tự, góp phần nâng cao hiệu quả phân bổ nguồn lực, củng cố quản lý nhà nước và thúc đẩy phát triển bền vững vùng đồng bào DTTS. Xuất phát từ đó, nghiên cứu sinh lựa chọn đề tài **“Chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La”** làm luận án tiến sĩ chuyên ngành Quản lý kinh tế.

2. Mục tiêu và nhiệm vụ nghiên cứu đề tài

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Phân tích và đánh giá thực trạng thực hiện các nhóm chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế cho đồng bào dân tộc thiểu số trên địa bàn tỉnh Sơn La giai đoạn 2018-2024, tập trung làm rõ cách thức tổ chức thực hiện ở cấp tỉnh, huyện và xã; đồng thời xem xét kết quả đạt được thông qua các hình thức hỗ trợ chủ yếu như: phát triển kinh tế hộ, hợp tác xã, doanh nghiệp, cung ứng vật tư - giống, tiêu thụ sản phẩm và xây dựng mô hình sản xuất hiệu quả. Trên cơ sở đó, chỉ ra những hạn chế trong quá trình triển khai, xác định nguyên nhân và đề xuất hệ thống giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả thực hiện, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế bền vững cho đồng bào dân tộc thiểu số trong giai đoạn tới.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài, chỉ ra những nội

dung đã được nghiên cứu, những khoảng trống và trọng tâm nghiên cứu trong luận án.

Hệ thống hóa có phân tích, bổ sung cơ sở lý thuyết và tổng kết kinh nghiệm thực hiện CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế của một số tỉnh tương đồng với Sơn La.

Phân tích, đánh giá thực trạng thực hiện CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế trên địa bàn tỉnh Sơn La giai đoạn 2018-2024, rút ra những thành công, hạn chế và nguyên nhân.

Đề xuất phương hướng và giải pháp nâng cao hiệu quả tổ chức thực hiện CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La trong những năm tiếp theo.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

**** Đối tượng nghiên cứu***

Đối tượng nghiên cứu trong luận án là CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế theo cách tiếp cận nội dung chính sách và phương thức tổ chức thực hiện ở phạm vi cấp tỉnh.

**** Phạm vi nghiên cứu***

Về không gian: Địa bàn khảo sát được giới hạn ở tỉnh Sơn La

Về thời gian: Nghiên cứu thực trạng được thực hiện cho giai đoạn 2018-2024. Các giải pháp được đề xuất cho giai đoạn 2025-2030 và những năm tiếp theo.

Đối tượng hỗ trợ là người đồng bào dân tộc thiểu số trên địa bàn tỉnh Sơn La.

Phạm vi về nội dung: 1) Chính sách hỗ trợ tiếp cận các nguồn lực; 2) Chính sách hỗ trợ tổ chức sản xuất; 3) Chính sách hỗ trợ tiêu thụ sản phẩm; 4) Chính sách hỗ trợ xây dựng kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội.

4. Cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cách tiếp cận nghiên cứu

Luận án tiếp cận vấn đề từ góc nhìn quản lý chính sách công trong lĩnh vực kinh tế, đặc biệt là chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế vùng dân tộc thiểu số ở cấp tỉnh, vừa chịu sự chỉ đạo của Trung ương, vừa có quyền chủ động trong điều phối và thực thi. Các hướng tiếp cận cụ thể gồm: Tiếp cận theo chuỗi chính sách: xây dựng - nội dung - triển khai; Tiếp cận từ đặc thù quản lý nhà nước ở cấp tỉnh; Tiếp cận liên ngành và hệ thống

4.2. Phương pháp nghiên cứu cụ thể

Luận án sử dụng kết hợp các phương pháp nghiên cứu định tính và định lượng nhằm đảm bảo độ sâu phân tích lý luận và tính thực tiễn trong đánh giá chính sách. Các phương pháp được lựa chọn phù hợp với cấu trúc mục tiêu, nhiệm vụ nghiên cứu và đặc thù địa bàn khảo sát. 4.3. Thiết kế khảo sát thực tiễn và phỏng vấn chuyên gia

4.2.1. Mục tiêu khảo sát

Hoạt động khảo sát thực tiễn được thực hiện nhằm thu thập thông tin trực tiếp từ những người liên quan đến các chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế cho đồng bào dân tộc thiểu số (DTTS) tại tỉnh Sơn La. Kết quả khảo sát nhằm: Đánh giá mức độ tiếp cận và hưởng lợi từ các chính sách hỗ trợ; Phản ánh hiệu quả chính sách từ góc nhìn của người dân và cán bộ địa phương; Phát hiện rào cản và những yếu tố ảnh hưởng đến tổ chức thực hiện chính sách; Chỉ ra cơ sở thực tiễn để đề xuất giải pháp quản lý chính sách phù hợp.

4.2.2. Đối tượng và phạm vi khảo sát

(a) Khảo sát hộ dân (định lượng)

Nghiên cứu tiến hành khảo sát 200 hộ đồng bào DTTS tại 4 xã của 4 huyện đại diện cho các vùng kinh tế - địa lý khác nhau. Cụ thể: xã Mường Bú (huyện Mường La cũ), xã Mường Sại (huyện Quỳnh Nhai cũ), xã Mường Hung (huyện Sông Mã cũ), và xã Mường Lèo (huyện Sốp Cộp cũ). Đây là các xã có tỷ lệ DTTS cao, đặc điểm địa hình - dân cư khác nhau, đại diện cho vùng thấp, trung du và vùng cao.

(b) Phỏng vấn cán bộ và chuyên gia (định tính)

Nghiên cứu định tính được tiến hành thông qua hình thức phỏng vấn sâu đối với cán bộ quản lý và chuyên gia, nhằm khai thác thông tin chuyên môn, đánh giá chiều sâu về cơ chế thực thi chính sách, những khó khăn, vướng mắc và đề xuất giải pháp. Cụ thể phỏng vấn sâu với 03 nhóm cán bộ gồm: 1) nhóm cán bộ cấp xã, huyện (20 cuộc); 2) nhóm cán bộ cấp tỉnh (10 cuộc); 3) các chuyên gia (08 cuộc)

4.2.3. Quy trình khảo sát và các bước thực hiện

Bước 1: Thiết kế công cụ khảo sát

Bước 2: Thử nghiệm và hiệu chỉnh công cụ

Bước 3: Tổ chức điều tra thực địa

Bước 4: Xử lý dữ liệu và phân tích

4.2.4. Vai trò và sử dụng dữ liệu khảo sát trong luận án

Dữ liệu khảo sát thực địa và phỏng vấn sâu được sử dụng làm căn cứ thực tiễn quan trọng để phân tích, đối chiếu và kiểm chứng các luận điểm của luận án trong hai chương trọng tâm: Chương 3 và Chương 4.

5. Đóng góp mới về mặt khoa học của luận án

Luận án hệ thống hóa cơ sở lý thuyết của CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế của chính quyền cấp tỉnh ở Việt Nam nói chung và Sơn La nói riêng.

Luận án phân tích và làm sáng tỏ nội dung, nguyên tắc hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế trên cơ sở thực hiện chính sách hỗ trợ tiếp cận nguồn lực, hỗ trợ tổ chức sản xuất, hỗ trợ tiêu thụ sản phẩm và hỗ trợ hạ tầng kỹ thuật ở cấp tỉnh. Tổng kết kinh nghiệm ban hành và tổ chức thực hiện CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế của một số tỉnh tương đồng với Sơn La.

Đề xuất phương hướng và giải pháp nâng cao hiệu quả thực hiện CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế của tỉnh Sơn La giai đoạn 2025-2030 và những năm tiếp theo.

Kết quả nghiên cứu của luận án góp phần cung cấp luận cứ khoa học cho việc tiếp tục đổi mới, hoàn thiện và thực hiện CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế ở các tỉnh khác. Ngoài ra, kết quả nghiên cứu của luận án có thể sử dụng làm tài liệu tham khảo cho các nghiên cứu giảng dạy ở các chuyên đề kinh tế liên quan.

6. Kết cấu của luận án

Với mục đích và nhiệm vụ đặt ra, ngoài lời mở đầu, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, luận án gồm 4 chương.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ

1.1. CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU VỀ CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ

1.1.1. Các công trình nghiên cứu về chính sách hỗ trợ tiếp cận và sử dụng nguồn lực

1.1.2. Các công trình nghiên cứu về chính sách hỗ trợ tổ chức sản xuất

1.1.3. Các công trình nghiên cứu về chính sách hỗ trợ tiêu thụ sản phẩm

1.1.4. Các công trình nghiên cứu về chính sách hỗ trợ phát triển kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội

1.3. NHỮNG KẾT QUẢ CHỦ YẾU CỦA CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN, KHOẢNG TRỐNG NGHIÊN CỨU VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ LUẬN ÁN TẬP TRUNG NGHIÊN CỨU

1.3.1. Những kết quả chủ yếu của các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án

1.3.2. Khoảng trống trong nghiên cứu về chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế và trọng tâm nghiên cứu trong luận án

Các khoảng trống đó có thể nhận diện theo các phương diện sau:

Về chính sách hỗ trợ tiếp cận và sử dụng nguồn lực. Các công trình nghiên cứu hiện hành phần lớn mới dừng lại ở việc xác định vai trò thiết yếu của các nguồn lực như đất đai, vốn tín dụng ưu đãi, đào tạo nghề và hỗ trợ kỹ thuật đối với sinh kế người dân tộc thiểu số.

Về chính sách hỗ trợ tổ chức sản xuất. Hệ thống tổ chức sản xuất tại vùng dân tộc thiểu số đã và đang được hỗ trợ thông qua việc thành lập tổ hợp tác, hợp tác xã, và thúc đẩy liên kết nông hộ, doanh nghiệp. Dù một số mô hình ghi nhận hiệu quả bước đầu trong việc nâng cao giá trị nông sản, tạo sinh kế ổn định, song các nghiên cứu hiện tại chưa tiếp cận được vấn đề dưới góc độ thể chế quản lý sản xuất. Cụ thể, chưa có khung phân tích nào làm rõ năng lực điều hành, tính minh bạch tài chính, khả năng quản trị rủi ro thị trường và tính bền vững tài chính của các mô hình tổ chức sản xuất được nhà nước hỗ trợ.

Về chính sách hỗ trợ tiêu thụ sản phẩm. Dù các chính sách liên quan đến xúc tiến thương mại, truy xuất nguồn gốc, hỗ trợ thương hiệu và ứng dụng công nghệ số trong tiêu thụ nông sản đã bước đầu được triển khai, song các nghiên cứu thực nghiệm đánh giá hiệu quả của chính sách này tại vùng dân tộc thiểu số còn rất hạn chế. Chưa có phân tích nào chỉ ra cách thức chính sách có thể điều tiết rủi ro thị trường, phân bổ lợi ích công bằng trong chuỗi giá trị nông sản vùng dân tộc thiểu số.

Về chính sách hỗ trợ phát triển kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội. Các công trình hiện có chủ yếu ghi nhận quy mô và phạm vi đầu tư hạ tầng như giao thông nông thôn, hệ thống điện, nước, trường học, trạm y tế và chuyển đổi số tại vùng dân tộc thiểu số. Tuy nhiên, phần lớn vẫn tập trung vào đầu ra vật chất (số lượng công trình, mức độ phủ sóng) mà chưa đánh giá đầy đủ hiệu quả đầu tư, mức độ khai thác thực tế và tác động lan tỏa đến phát triển sản xuất, sinh kế của người dân.

Tiểu kết chương 1

Chương 2

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM THỰC TIỄN CỦA CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ

2.1. KHÁI NIỆM, ĐẶC ĐIỂM, VAI TRÒ CỦA CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ

2.1.1. Một số khái niệm cơ bản

2.1.1.1. Khái niệm về dân tộc ở Việt Nam

** Khái niệm dân tộc*

Trong khoa học xã hội hiện đại, “dân tộc” thường được hiểu là một cộng đồng người ổn định, có chung nguồn gốc lịch sử, đặc điểm văn hóa, ngôn ngữ, lãnh thổ cư trú và ý thức về bản sắc cộng đồng. Theo UNESCO (2003), dân tộc là một hình thức tổ chức xã hội tồn tại ổn định trong lịch sử, có cấu trúc văn hóa và kinh tế - xã hội riêng biệt, phản ánh sự phát triển đặc thù của một nhóm người trong môi trường lịch sử cụ thể.

** Khái niệm dân tộc thiểu số*

“Dân tộc thiểu số” (tộc người thiểu số hay dân tộc ít người) là thể hiện trong mối tương quan về số lượng dân số (nhân khẩu) giữa các nhóm dân tộc trong một quốc gia. Trên thực tế hiện nay, có quan niệm thường hiểu “DTTS”, “dân tộc ít người” là đồng nghĩa với nhau trong sự so sánh với dân tộc đa số.

2.1.1.2. Khái niệm chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế

** Khái niệm chính sách*

Khái niệm này ở Việt Nam được hiểu “Chính sách là một tập hợp biện pháp được thể chế hóa, mà một chủ thể quyền lực, hoặc chủ thể quản lý đưa ra, trong đó có sự ưu đãi một hoặc một số nhóm xã hội, kích thích vào động cơ hoạt động của họ, định hướng hoạt động của họ nhằm thực hiện một mục tiêu nào đó trong chiến lược phát triển của một hệ thống xã hội” .

** Khái niệm hỗ trợ*

Hỗ trợ là một thuật ngữ được sử dụng rất phổ biến trong đời sống xã hội. Nó có thể được hiểu đơn giản là sự giúp đỡ, hỗ trợ hoặc cung cấp các nguồn lực để giải quyết một vấn đề hoặc khó khăn nào đó. Tuy nhiên, hỗ trợ không chỉ đơn thuần là việc giúp đỡ mà còn rộng hơn nữa, bao gồm cả

việc cung cấp thông tin, tư vấn, hướng dẫn và định hướng.

** Khái niệm chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế*

Từ những tiếp cận trên có thể định nghĩa: *Chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế là sự giúp đỡ của Nhà nước bằng các hình thức và biện pháp khác nhau nhằm cung cấp hỗ trợ tài chính, kỹ thuật, đào tạo hoặc nguồn lực khác giúp đồng bào DTTS khắc phục khó khăn, vươn lên phát triển kinh tế.*

Khái niệm thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở cấp tỉnh

Thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở cấp tỉnh là quá trình tổ chức triển khai các quyết định chính sách đã được hoạch định bởi Nhà nước thông qua hệ thống bộ máy chính quyền cấp tỉnh, nhằm chuyển hóa các mục tiêu chính sách thành hành động cụ thể, với mục đích thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội bền vững cho các cộng đồng dân tộc thiểu số trên địa bàn.

Chủ thể thực hiện chính sách ở cấp tỉnh gồm: Ủy ban nhân dân tỉnh, cơ quan quản lý nhà nước cao nhất tại địa phương, giữ vai trò chỉ đạo, phê duyệt kế hoạch, tổ chức triển khai, kiểm tra và giám sát toàn bộ tiến trình thực thi chính sách, ...

Đối tượng thụ hưởng được thiết kế ưu tiên theo nguyên tắc "phân tầng nhu cầu và mức độ khó khăn", trong đó tập trung vào các nhóm dân cư yếu thế nhất.

Nội dung hỗ trợ chủ yếu được cấu trúc theo bốn trụ cột chính.

2.1.2. Đặc điểm chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế

2.1.3. Vai trò của chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế

Một là, CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế góp phần nâng cao đời sống vật chất, tinh thần, tạo động lực cho đồng bào DTTS phát triển KT-XH.

Hai là, CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế góp phần củng cố niềm tin, giữ vững ổn định chính trị - xã hội và xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc ở vùng đồng bào DTTS.

Ba là, CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế tạo sự phát triển hài hoà giữa các yếu tố tăng trưởng kinh tế với bảo đảm phát triển văn hoá, xã hội và bảo vệ môi trường sinh thái.

Bốn là, thực hiện CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế góp phần củng cố quốc phòng - an ninh, xây dựng thế trận lòng dân vững chắc, chủ động đấu tranh làm thất bại mọi hoạt động chống phá của các thế lực thù địch.

2.2. NỘI DUNG HỖ TRỢ, PHÂN CẤP TỔ CHỨC BỘ MÁY THỰC HIỆN VÀ TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ

2.2.1. Nội dung chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế

2.2.1.1. Hỗ trợ tiếp cận nguồn lực: đất đai, vốn, công nghệ, lao động

2.2.1.2. Hỗ trợ tổ chức sản xuất: Hỗ trợ phát triển kinh tế hộ, hợp tác xã, tạo lập doanh nghiệp

2.2.1.3. Hỗ trợ tiêu thụ sản phẩm

2.2.1.4. Hỗ trợ xây dựng hệ thống kết cấu hạ tầng KT-XH

2.2.2. Phân cấp, bộ máy tổ chức thực hiện CSHT đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở cấp tỉnh

2.2.2.1. Phân cấp tổ chức thực hiện

2.2.2.2. Bộ máy tổ chức thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế

2.2.3. Tiêu chí đánh giá hiệu quả thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La

2.3. CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG TỚI THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ

2.3.1. Nhân tố thuộc về địa phương

2.3.2. Nhân tố bên ngoài địa phương

2.4. KINH NGHIỆM TỔ CHỨC THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ TRIỂN KINH TẾ CỦA MỘT SỐ ĐỊA PHƯƠNG

2.4.1. Kinh nghiệm địa phương điển hình ở Việt Nam

2.4.2. Kinh nghiệm quốc tế: Trường hợp của Thái Lan và Malaysia

2.4.3. Bài học cho tỉnh Sơn La

Tiểu kết chương 2

Chương 3

THỰC TRẠNG CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở TỈNH SƠN LA

3.1. ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN, KINH TẾ XÃ HỘI VÀ ĐẶC ĐIỂM KINH TẾ CỦA ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ Ở TỈNH SƠN LA

3.1.1. Điều kiện tự nhiên

3.1.2. Điều kiện KT-XH của tỉnh Sơn La

3.1.3. Đặc điểm dân tộc thiểu số tỉnh Sơn La

3.1.4. Tình hình hoạt động kinh tế của các dân tộc thiểu số ở Sơn La

3.2. THỰC TRẠNG THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở TỈNH SƠN LA GIAI ĐOẠN 2018 - 2023

3.2.1. Thực trạng thực hiện chính sách hỗ trợ nguồn lực sản xuất

3.2.1.1. Các bước triển khai chính sách trên địa bàn tỉnh Sơn La

3.2.1.2. Thực trạng thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tiếp cận đất đai

3.2.1.3. Thực trạng thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tiếp cận tín dụng

3.2.1.4. Thực trạng thực hiện chính sách khuyến nông, khuyến ngư vùng đông đồng bào dân tộc thiểu số

3.2.1.5. Thực trạng thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số đào tạo nghề

3.2.2. Thực trạng thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tổ chức sản xuất

3.2.2.1. Hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế hộ

3.2.2.2. Hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển hợp tác xã

3.2.2.3. Hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tạo lập doanh nghiệp

3.2.2.4. Hỗ trợ phát triển một số mô hình sản xuất hiệu quả

3.2.3. Thực trạng thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số về vật tư, nguyên liệu, giống và tiêu thụ sản phẩm

3.2.3.1. Hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số trong cung ứng vật tư, nguyên liệu, giống

3.2.3.2. Hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tiêu thụ sản phẩm

3.2.4. Thực trạng thực hiện chính sách hỗ trợ xây dựng hệ thống kết cấu hạ tầng KT-XH vùng đồng bào dân tộc thiểu số

3.2.4.1. Hỗ trợ xây dựng đường giao thông

3.2.4.2. Hỗ trợ dựng hệ thống thủy lợi

3.2.4.3. Hỗ trợ xây dựng hệ thống điện, nước sạch

3.2.4.4. Hỗ trợ phát triển các dịch vụ xã hội cơ bản khác

3.2.5. Đặc điểm chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế vùng dân tộc thiểu số từ Trung ương và địa phương

3.3. ĐÁNH GIÁ CHUNG VỀ THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở SƠN LA GIAI ĐOẠN 2018-2023

3.3.1. Kết quả đạt được trong thực hiện CSHT đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở Sơn La giai đoạn 2018-2023

Một là, khung chính sách được ban hành đồng bộ và bám sát thực tiễn

Hai là, chính sách hỗ trợ nguồn lực sản xuất chuyển biến rõ rệt. Giai đoạn 2018-2023, chính sách hỗ trợ đã giúp hàng chục nghìn hộ DTTS ở Sơn La tiếp cận vốn tín dụng ưu đãi, được cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất và tham gia tập huấn kỹ thuật sản xuất.

Ba là, các chính sách tổ chức sản xuất và tiêu thụ sản phẩm được mở rộng. Trong thời gian qua, ơn La đẩy mạnh phát triển kinh tế tập thể ở vùng DTTS, số lượng hợp tác xã và tổ hợp tác tăng nhanh cả về quy mô lẫn lĩnh vực hoạt động. Nhiều mô hình liên kết “4 nhà” (Nhà nước - Nhà khoa học - Doanh nghiệp - Nông dân) được triển khai, tạo chuỗi giá trị khép kín từ sản xuất đến tiêu thụ.

Bốn là, hạ tầng phục vụ sản xuất và dân sinh cải thiện đáng kể. Tỉnh đầu tư hàng nghìn kilômét đường giao thông nông thôn cùng hệ thống thủy

lợi, điện lưới và nước sinh hoạt qua đó đã tạo bước đột phá về hạ tầng kinh tế - xã hội cho các vùng dân tộc thiểu số Sơn La.

Năm là, các chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS đã mang lại những hiệu quả tích cực cải thiện đời sống người dân. Các chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế đã tạo chuyển biến rõ rệt trong đời sống vùng đồng bào DTTS Sơn La. Tỷ lệ hộ nghèo giảm trên 3%/năm, góp phần thu hẹp khoảng cách phát triển với khu vực khác. Thu nhập bình quân đầu người tăng nhờ mở rộng sản xuất, đa dạng sinh kế.

3.3.2. Những hạn chế trong thực hiện CSHT đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở Sơn La giai đoạn 2018-2023

3.3.3. Nguyên nhân của hạn chế trong thực hiện CSHT đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở Sơn La giai đoạn 2018-2023

3.3.3.1. Các nguyên nhân về mặt chính sách

Thứ nhất, CSHT đồng bào DTTS phát triển kinh tế của Trung ương

Thứ hai, chính sách quy hoạch kinh tế vĩ mô

Thứ ba, quá trình xây dựng chính sách chưa tính đến các yếu tố đặc thù của từng dân tộc

3.3.3.2. Nguyên nhân thuộc về chủ thể tổ chức thực hiện chính sách

Một là, điều kiện đặc thù của tỉnh

Hai là, điều kiện về văn hoá - xã hội

Ba là, ngân sách cấp tỉnh

Bốn là, năng lực và quyết tâm chính trị của chính quyền cấp tỉnh

3.3.3.3. Nguyên nhân thuộc về đối tượng tiếp nhận

Tiểu kết chương 3

Chương 4

MỤC TIÊU, PHƯƠNG HƯỚNG, GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở TỈNH SƠN LA

4.1. DỰ BÁO BỐI CẢNH ẢNH HƯỞNG ĐẾN VIỆC THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở TỈNH SƠN LA

4.1.1. Xu hướng hội nhập

4.1.2. Xu hướng phát triển kinh tế cả nước

4.1.3. Xu hướng phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Sơn La

4.1.4. Xu hướng phát triển kinh tế mới ảnh hưởng đến chính sách hỗ trợ phát triển kinh tế vùng dân tộc thiểu số tỉnh Sơn La

4.2. MỤC TIÊU, PHƯƠNG HƯỚNG, ĐO LƯỜNG HIỆU QUẢ THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở TỈNH SƠN LA

4.2.1 Mục tiêu thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế tỉnh Sơn La giai đoạn 2023-2030

Mục tiêu tổng quát

Đẩy mạnh phát triển sản xuất, khai thác tiềm năng, lợi thế, đổi mới sáng tạo, nâng cao thu nhập, ổn định đời sống của đồng bào các dân tộc; giảm nghèo nhanh, bền vững; giảm số xã, bản có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn; quy hoạch sắp xếp ổn định dân cư; xây dựng hệ thống hạ tầng kinh tế - xã hội đồng bộ; phát triển toàn diện giáo dục, đào tạo, y tế, văn hóa; giữ gìn, phát huy bản sắc văn hóa tốt đẹp của các dân tộc thiểu số đi đôi với xóa bỏ phong tục tập quán lạc hậu; thực hiện bình đẳng giới và giải quyết những vấn đề cấp thiết đối với phụ nữ và trẻ em; nâng cao

chất lượng nguồn nhân lực, xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức người dân tộc thiểu số có đủ về cơ cấu, phẩm chất, năng lực đáp ứng được yêu cầu nhiệm vụ; củng cố, tăng cường khối đại đoàn kết các dân tộc; bảo đảm quốc phòng, an ninh; xây dựng hệ thống chính trị cơ sở vững mạnh; củng cố, nâng cao niềm tin của đồng bào các dân tộc đối với Đảng và Nhà nước.

Mục tiêu cụ thể đến hết năm 2030

Tiếp tục thu hẹp khoảng cách chênh lệch về trình độ phát triển kinh tế - xã hội giữa đô thị (*thị trấn, thị tứ*) và các xã vùng đặc biệt khó khăn, biên giới; giảm tỷ lệ hộ nghèo bình quân 3 - 4%/năm; 70% số xã vùng đồng bào dân tộc thiểu số đạt chuẩn nông thôn mới; không còn huyện nghèo thụ hưởng chính sách; hoàn thành 100% các điểm định canh định cư, không còn tình trạng di cư tự do không theo quy hoạch; xóa bỏ nhà tạm và giải quyết căn bản tình trạng thiếu đất ở, đất sản xuất cho hộ đồng bào dân tộc; xây dựng đội ngũ cán bộ người dân tộc thiểu số đảm bảo tỷ lệ cán bộ, công chức, viên chức là người dân tộc thiểu số phù hợp với tỷ lệ dân số của từng dân tộc; tạo điều kiện thuận lợi cho nhân dân các dân tộc vùng đặc biệt khó khăn, biên giới của tỉnh được tiếp cận và thụ hưởng các dịch vụ y tế, văn hóa, giáo dục chất lượng cao; tiếp tục nâng cao các chỉ tiêu về kinh tế, văn hóa xã hội nhằm từng bước phát triển toàn diện, bền vững và hội nhập, bảo đảm vững chắc quốc phòng, an ninh.

4.2.2. Phương hướng tổ chức thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế trên địa bàn tỉnh Sơn La

4.3. GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH HỖ TRỢ ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ PHÁT TRIỂN KINH TẾ Ở TỈNH SƠN LA

4.3.1. Nhóm giải pháp liên quan đến chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế

4.3.1.1. *Đổi mới nội dung hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tổ chức sản xuất*

4.3.1.1. *Đổi mới nội dung hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tiêu thụ sản phẩm*

4.3.1.3. *Quan tâm hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số xây dựng hệ thống kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội*

4.3.2. Nhóm giải pháp liên quan tới chủ thể thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế

4.3.2.1. *Hoàn thiện bộ máy tổ chức thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế*

4.3.2.2. *Đổi mới phân cấp tổ chức thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế*

4.3.2.3. *Nâng cao năng lực, trách nhiệm lãnh đạo quản lý của cán bộ tổ chức thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế*

4.3.3. Nhóm giải pháp liên quan tới đối tượng tiếp nhận chính sách

4.4. MỘT SỐ KIẾN NGHỊ

4.4.1. Với Chính phủ

4.4.2. Với các bộ Tài chính, Nông nghiệp và Môi trường, Bộ Nội vụ

4.4.3. Kiến nghị với Ủy ban nhân dân tỉnh Sơn La

4.4.4. Kiến nghị với các Sở: Tài chính, Nông nghiệp và Môi trường, Nội vụ tỉnh Sơn La

Tiểu kết chương 4

KẾT LUẬN

Hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế là một chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước nhằm giúp đỡ, hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế, nâng cao đời sống người DTTS. Hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế được triển khai qua nhiều chính sách và được thực hiện đồng bộ từ Trung ương tới các địa phương. Qua thời gian thực hiện chính sách đã mang lại những kết quả tích cực góp phần to lớn vào công tác xóa đói giảm nghèo, nhất là ở vùng đồng bào DTTS, vùng sâu, vùng xa.

Qua nghiên cứu và kế thừa những giá trị khoa học của các công trình đã được công bố, nghiên cứu sinh đã xây dựng khung lý luận với các nội dung như: Khái niệm về chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế; đề xuất khung phân tích về chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế; đặc điểm, vai trò của chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế; luận án đã làm rõ nội dung cơ bản của chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế, phân cấp tổ chức bộ máy thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La; chỉ ra các yếu tố ảnh hưởng tới việc thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La; phân tích kinh nghiệm tổ chức thực chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở một số tỉnh có những nét tương đồng như Sơn La và rút ra những bài học cho Sơn La trong thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế.

Trên cơ sở khung lý thuyết, thực trạng thực thi chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế theo bốn nội dung chính (chính sách hỗ trợ tiếp cận nguồn lực, chính sách hỗ trợ tổ chức sản xuất, chính sách hỗ trợ tiêu thụ sản phẩm và chính sách hỗ trợ hạ tầng kỹ thuật); chỉ ra những thành tựu của tỉnh Sơn La trong thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế như: cấp ủy, chính quyền các cấp đã quan tâm tới

việc thực hiện các chính sách hỗ trợ người DTTS phát triển kinh tế theo đúng chủ trương của Đảng, Nhà nước và địa phương; quan tâm hỗ trợ đồng bào trong tiếp cận các nguồn lực về đất đai, vốn, công nghệ, khuyến nông khuyến ngư, hỗ trợ hình thành các chuỗi liên kết tiêu thụ sản phẩm, đầu tư xây dựng, cải tạo các công trình, hạ tầng phục vụ sản xuất....

Nghiên cứu sinh cũng chỉ ra những hạn chế trong thực thi chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La trong thời gian qua như: việc ban hành văn bản hướng dẫn triển khai chính sách của các cơ quan, đơn vị chịu trách nhiệm thực hiện chính sách chưa đầy đủ; một số chính sách đầu tư, hỗ trợ phát triển kinh tế còn manh mún, dàn trải, các chính sách tập trung vào vấn đề hỗ trợ, chứ chưa gắn kết được tất cả các khâu từ đầu vào đến CSHT đầu ra của sản phẩm; chưa kết nối, lôi kéo được doanh nghiệp đồng hành cùng thực thi chính sách; công tác phổ biến, tuyên truyền, hướng dẫn các văn bản quy định về chính sách chưa thật sâu sát, thường xuyên, nên người dân chưa nắm bắt kịp thời. Luận án cũng chỉ ra các nhóm nguyên nhân của những hạn chế về mặt chính sách, về chủ thể và đối tượng tiếp nhận chính sách.

Trên cơ sở đánh giá thực trạng thực thi chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế, nghiên cứu sinh đưa ra một số dự báo về các yếu tố ảnh hưởng và các nhóm giải pháp cơ bản nhằm khắc phục những hạn chế và nâng cao hiệu quả thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế ở Sơn La trong thời gian tới. Thông qua các giải pháp, nghiên cứu sinh tin rằng nếu triển khai đồng bộ và hiệu quả thì chính sách hỗ trợ đồng bào DTTS phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La trong thời gian tới sẽ được cải thiện và hiệu quả hơn.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1. Nguyễn Chí Chung (2024), “Chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển sản xuất trên địa bàn tỉnh Sơn La”, *Tạp chí Kinh tế và dự báo*, (17).
2. Nguyễn Chí Chung (2024), “Chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số tiêu thụ nông sản trên địa bàn tỉnh Sơn La”, *Tạp chí Kinh tế và dự báo*, (18).
3. Nguyễn Chí Chung (2024), “Nâng cao chất lượng thực hiện chính sách hỗ trợ đồng bào dân tộc thiểu số phát triển kinh tế ở tỉnh Sơn La”, *Tạp chí Kinh tế và dự báo*, (19).